

آنچه از دوران نامزدی نمی دانیم

آشنایی خانواده ها برای ازدواج فرزندان، از آن رویدادهایی است که نیاز به آگاهی های حقوقی دارد. باورهای غلط و بی اطلاعی از قلمرو حقوقی روابط، منجر به اختلاف و گاه طرح شکایت هایی می شود که حتی ممکن است از همان مراحل ابتدایی آشنایی و خواستگاری آغاز شود.

آشنایی خانواده ها برای ازدواج فرزندان، از آن رویدادهایی است که نیاز به آگاهی های حقوقی دارد. باورهای غلط و بی اطلاعی از قلمرو حقوقی روابط، منجر به اختلاف و گاه طرح شکایت هایی می شود که حتی ممکن است از همان مراحل ابتدایی آشنایی و خواستگاری آغاز شود.

ناآگاهی مردم از مسائل قضایی و حقوقی در سطح جامعه موجب تشکیل پرونده های قضایی غیرضروری، سردرگمی مردم در محاکم قضایی و در نهایت افزایش جمعیت کیفری زندانها شده است، لذا ارتقا سطح آگاهیهای حقوقی، ضمن صرفه جویی در وقت و هزینه مردم، بار دستگاه قضایی را نیز کاهش خواهد داد.

عقد نکاح موقت و دائم، مهریه، نفقه و حضانت و سایر وقایع حقوقی، دارای اثراتی است که بی اطلاعی خانواده ها، زمینه دردهای بزرگ و حضور در دادگاه ها را فراهم می کند.

دوران نامزدی که با هدف آشنایی بیشتر طرفین در نظر گرفته می شود، هر یک، دیگری را برای تشکیل زندگی آرام و تفاهم آمیز محک می زند.

خانواده های متشرع با محرم کردن دختر و پسر، شرایط این آشنایی را در محیطی مناسب تر فراهم می کنند. هر چند این دوران هیچ منع اخلاقی، قانونی و شرعی ندارد و برای آشنایی و محکم کردن پایه های زندگی مشترک ضروری به نظر می رسد اما این احتمال که طرفین در این دوره به جمع بندی مشترکی نرسند، وجود دارد و هر یک از آنها یا هر دو از ازدواج انصراف می دهند. در این صورت، در قبال یکدیگر از حقوق و تکالیفی برخوردارند.

**آثار و برکات دوران نامزدی

یکی از بسترهای مهم برای تامین استقلال دختر و پسر و جدایی تدریجی آنها از خانواده که سال ها در آن زندگی کرده و انس گرفته اند، دوران نامزدی است. طرفین با انس و همدلی و گذشت و ایثار، نادیده گرفتن ناملايمات و ناهماهنگی را تمرین می کنند.

این دوران، بهترین زمان برای کنار گذاشتن خودخواهی هاست. والدین نیز خود را برای دوری آنها آماده می کنند و مجالی برای برپایی مراسم و آماده کردن مقدمات می یابند. دوران نامزدی، فرصت طلایی شناخت ماهیت و شخصیت واقعی فرد مقابل در یک فرآیند ارتباطی غیررسمی است. رفت و آمدها، خلوت ها و تعاملات بیشتر، لایه های پنهان شخصیت فرد را بیش از پیش نمایان می سازد.

در این دوره تعارفات و احیاناً ظاهرسازی و نقش بازی کردن ها، رنگ باخته و انتقاد و اعتراض ها رخ می نمایند. شاید بهترین راه در کنار جمع بندی طرفین و خانواده های آنها، استفاده از نظر مشاور برای امکان ادامه ارتباط است.

**صیغه محرمیت یا نکاح موقت؟

همانطور که گفته شد، در بسیاری از موارد بعد از خواستگاری، خانواده دختر با اجرای صیغه محرمیت تلاش می کنند روابط دختر و پسر در چارچوب شرع قرار گیرد، در حالیکه این اصطلاح عرفی بوده و در قانون همان نکاح موقت نامیده می شود. بسیاری از خانواده های متشرع، بدون اطلاع از اثرات حقوقی محرمیت که در قانون همان نکاح موقت خوانده می شود، ناخواسته با

مشکلاتی روبرو می شوند.

خانواده ها برای نکاح موقت، مبلغ ناچیزی برای مهریه تعیین می کنند که با پایان یافتن دوره محرمیت، طرفین می توانند برای نکاح دائم اقدام کنند.

مشکل از آنجا آغاز می شود که مرد به دلایلی با جاری شدن نکاح دائم مخالفت می کند. با این امتناع، خانواده دختر متضرر شده و با دریافت مهریه ناچیز، دختر به خانه پدر برمی گردد. چه بسا در طول مدت نکاح موقت، زوجیت نیز واقع می شود.

شکل دوم این خسارت زمانی است که خانواده دختر با دریافت مهریه اصلی، با نکاح موقت موافقت می کند. در این صورت نیز اگر دختر از نکاح دائم امتناع ورزد، ضرر متوجه مرد خواهد شد و در مقابل مدت محدود این نکاح موقت، مرد متقبل پرداخت مهریه ای سنگین خواهد شد.

این شرایط احتمالی برای هر دو طرف نکاح قابل وقوع است و از نظر قانونی نیز نمی توان هیچ یک را ملزم به نکاح دائم کرد. بنابراین خانواده ها باید بدانند صیغه محرمیت اصطلاح عرفی است در حالیکه قوانین نکاح موقت بر آن حاکم است و باید با تعهدات این نکاح و اثرات حقوقی آن آشنا باشند.

**وعده قبل از عقد نکاح، تعهد ایجاد نمی کند

در خواستگاری، توافق پسر و دختر و یا خانواده های دو طرف درباره زناشویی آتی ایجاد تعهد و رابطه زناشویی نمی کند، زیرا طبق ماده 1035 قانون مدنی وعده ازدواج، ایجاد علقه زوجیت نمی کند، اگرچه تمام یا قسمتی از مهریه که بین طرفین برای موقع ازدواج مقرر شده است، پرداخته شده باشد.

بنابراین هر یک از زن و مرد، مادام که عقد نکاح جاری نشده است، می تواند از وصلت امتناع کند و طرف دیگر نمی تواند به هیچ وجه، او را مجبور به ازدواج یا از جهت صرف امتناع از وصلت، مطالبه خسارتی کند؛ پس نامزدی قراردادی جایز است.

نامزدی قراردادی است که طرفین می توانند آن را فسخ کنند و تا زمانی که عقد ازدواج منعقد نشده است نمی توان دو طرف را ملزم به زندگی زناشویی دانست و وعده هایی که عرفاً در مراسم بله برون بین خانواده ها تبادل می شود، ارزش سند رسمی ندارد.

**پس گرفتن هدایا

زن و مرد برای استحکام روابط عاطفی در دوران نامزدی، برای یکدیگر هدایایی تهیه می کنند که عرف نیکویی است. اما در شرایطی که آشنایی به ازدواج منتهی نشود، طرفین برای تبادل این هدایا ممکن است با مشکلاتی مواجه شوند.

ماده 1037 و 1038 قانون مدنی در این مورد می گوید اگر عین هدایا موجود باشد در صورت به هم خوردن نامزدی، می تواند آن را استرداد کند چرا که با بهم خوردن وصلت، علت هدیه هم از بین رفته است.

در مورد هدایای تلف شده دو فرض قابل تصور است. اگر هدیه از اشیاء مصرف شدنی باشد یعنی چیزهایی که معمولاً نگه داشته نمی شود مانند موادغذایی، عطر و مانند آن، هدیه دهنده حق مطالبه قیمت را ندارد.

اما اگر از اموال مصرف نشدنی باشد مانند ساعت، پارچه و امثال آن، هدیه دهنده می تواند مطالبه قیمت کند؛ مگر هدیه بدون تقصیر گیرنده تلف شده باشد. تقصیر شامل تعدی و تفریط می شود و تشخیص آن با عرف است یا موردی که به هم خوردن نامزدی ناشی از فوت یکی از نامزدها باشد.

در موردی که یکی از طرفین، نامزدی را بدون علت موجه بهم زده باشد، هدیه دهنده می تواند از او مطالبه خسارت کند.